

שיטות לזיהוי ואפיון כמותי של המגזר החרדי

חגי לוין ורוני הכהן

המועצה הלאומית לכלכלה
משרד ראש הממשלה

יולי, 2010

תקציר

מסמך זה מציג באופן מדויק שלוש שיטות לזיהוי של המגזר החרדי בסקרים שונים ולהשגת נתונים כמותיים על מאפייני המגזר החרדי. השיטה הראשונה מתבססת על שאלת מידת הדתיות המופיעה בסקר החברתי, השנייה על שאלת מוסד הלימודים האחרון המופיעה בסקר כוח אדם (ובסקר הכנסות), והשלישית על נתונים מנהליים של הביטוח הלאומי.

במסמך, נערכת השוואה קצרה בין השיטות הללו, ובין שיטות זיהוי אחרות – המסתמכות בחלקן על מקורות נוספים. לאור ההשוואה, ניטען במסמך כי השיטה המתבססת על שאלת מוסד הלימודים האחרון בסקר כוח אדם היא השיטה המומלצת לבחינת מגמות על פני זמן.

במסמך מפורטים בצורה מדויקת הצעדים הטכניים לביצוע כל שיטה (כולל האלגוריתם המדויק בתוכנת STATA). זאת לשימושם של חוקרים המעוניינים לזהות נתונים כמותיים על המגזר החרדי.

רקע

הניסיון להציג נתונים כמותיים על המגזר החרדי מחייב ראשית להתמודד עם השאלה "מיהו חרדי?". ההגדרה המקובלת למושג "חרדי" מתבססת על תפיסה סובייקטיבית של מחויבות להלכה, כפי שזו התפתחה ופורשה על ידי האוטוריטות במסורת היהודית.^{1 2} הגדרה זו, המבוססת על תפיסתו של הפרט (ולכן אינה נצפית בצורה ישירה), מציבה קשיים בניסיון לזהות ולהבחין פרט או משק בית חרדי משאר החברה הישראלית. כדי להתמודד עם סוגיה זו פותחו מתודולוגיות שונות אשר מזהות חרדים בהתבסס על התנהגות נגלית של משקי הבית והפרטים אשר מופיעה בסקרי הלמ"ס ויכולה להעיד על תפיסתם ואמונתם הסובייקטיבית.

מטרתו של מסמך זה היא להציג ולהשוות בין שתי מתודולוגיות מקובלות כיום לזיהוי ואפיון של המגזר החרדי בסקרי הלמ"ס, וכן להציג שיטה נוספת שפותחה במועצה, והן :

1. זיהוי ישיר על בסיס הצהרה סובייקטיבית בסקר החברתי,
2. זיהוי לפי מוסד לימודים אחרון ויישובי גרעין חרדים על בסיס סקר כוח אדם, (וסקר הכנסות).
3. זיהוי על בסיס יישובי גרעין חרדים בלבד, וגזירת מאפיינים באמצעות ניתוח של נתונים מנהליים של הביטוח הלאומי.

אנו מקווים כי ההשוואה ופירוט הצעדים הטכניים לביצוע כל שיטה, יקלו על חוקרים המעוניינים להיכנס לתחום לבחור ולהשתמש בשיטת הזיהוי המתאימה ביותר לצרכיהם.

יש לציין כי קיימות שיטות זיהוי נוספות שלא יסקרו בפרוט במסמך זה. ביניהן שיטתן של כהן-קסטרו שמבוססת של דפוסי ההצבעה של המגזר החרדי,³ שיטתו של גוטליב שמבוססת על השלכת הסקר החברתי על סקרים אחרים,⁴ וכן שיטתו פורטנוי שמתבססת על קישור רשומות ומיזוג נתונים מנהליים בתחום החינוך.⁵ למרות שיש יתרונות לשיטות אלה, השימוש בהן הוא מורכב ובפועל לא זמין לכל חוקר המעוניין להיכנס לתחום.

¹ ראי לדוגמא גורביץ וכהן-קסטרו 2004 (ע"מ 11). המושג "חרדי" מתייחס לביטוי "חרד לדבר ה'" (כהונאי 2004).
² במסמך זה מופיעים לסירוגין המונחים "מגזר חרדי" "אוכלוסייה החרדית" ו"ציבור חרדי". השימוש במושגים השונים נעשה בהתאם להקשר, אולם הוא בא לייצג את אותה קבוצת אנשים בעלי התפיסה החרדית של מחויבות להלכה.
³ ניתוח שהוא טוב רק לאזורים בעלי ריכוזים גיאוגרפיים של האוכלוסייה החרדית. להעמקה ניתן לעיין בגורביץ' וכהן-קסטרו 2004.
⁴ הכוונה היא לשימוש בסקר החברתי לזיהוי המגזר החרדי בסקרים רחבים יותר. להרחבה ראה/י גוטליב 2007.
⁵ ראה/י פורטנוי 2007.

סקירת השיטות

1. זיהוי ישיר על בסיס הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

כללי

הסקר החברתי נערך בישראל מאז שנת 2002, מאז הוא מספק מידע רב אודות מצב הרווחה ותנאי המחיה של האוכלוסייה בישראל. אוכלוסיית המדגם הינה כלל האוכלוסייה בגילאי +20, ומבוססת על מדגם שנתי של כ-7500 נפשות. במהלך הסקר, הנסקר/ת נשאל/ת ישירות "האם את/ה רואה את עצמך חרדי/ת?". בכך נעשה ניסיון לזיהוי ישיר ופשוט של התפיסה הסובייקטיבית שבבסיס המגזר החרדי. זאת, כאמור, בניגוד לאומדנים אחרים המבוססים על התנהגות נגלית של הפרטים.

לסקר החברתי יתרונות רבים, בהם ריבוי השאלות והנתונים הייחודיים המופיעים בו (דוגמת תפיסת הדתיות), וכן העובדה שהנתונים המופיעים בו זמינים בצורה ישירה באתר הלמ"ס - גם מי שאיננו מיומן בעבודה עם תוכנות סטטיסטיות המשמשות לעיבוד של נתוני מיקרו, יכול לבצע פילוחים רבים באמצעות "מחולל הלוחות" שממוקם באתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

בהמשך פרק זה מופיעות הנחיות מפורטות המסבירות כיצד ניתן לזהות את האוכלוסייה החרדית בסקר החברתי באמצעות מחולל הלוחות.

מנגד, לסקר החברתי יש חיסרון מרכזי והוא מדגם קטן היוצר חוסר מהימנות. מספר החרדים הנדגמים בסקר החברתי הנו קטן יחסית (נע בטווח של 350-450 נדגמים בלבד לסקר). המשמעות היא כי הנתונים של כל שנה בנפרד מאופיינים במהימנות נמוכה ולכן הנתונים הרב-שנתיים מאופיינים בתנודתיות גבוהה. ניתן לראות דוגמה לכך בגרף המצורף, האומד את גודלה של האוכלוסייה החרדית בגילאי +20 על פני זמן, כפי שזו משתקפת בשיטה המבוססת על הסקר החברתי מול השיטה המבוססת על סקר כוח האדם (המוצגת בהמשך).

לאור יתרונותיו הייחודיים של הסקר החברתי, נעשה בו שימוש תכוף לשם חילוץ נתונים כמותיים על המגזר החרדי. לדוגמה, משרד התמ"ת פרסם לאחרונה סקירה רחבה של נתונים על המגזר החרדי,⁶ סקירה המבוססת כולה על הסקר החברתי. על מנת להתמודד עם בעיית המהימנות הנמוכה של נתוניו, קובצו בסקירה של משרד התמ"ת כלל הנתונים השנתיים, ומאפייני האוכלוסייה נגזרו באמצעות ממוצעים רב שנתיים. אומדן מסוג זה אומנם מגדיל את מהימנות הנתונים העולים מהסקר החברתי, אך איננו מאפשר לאמוד שינויים במאפיינייה של האוכלוסייה החרדית על פני זמן.

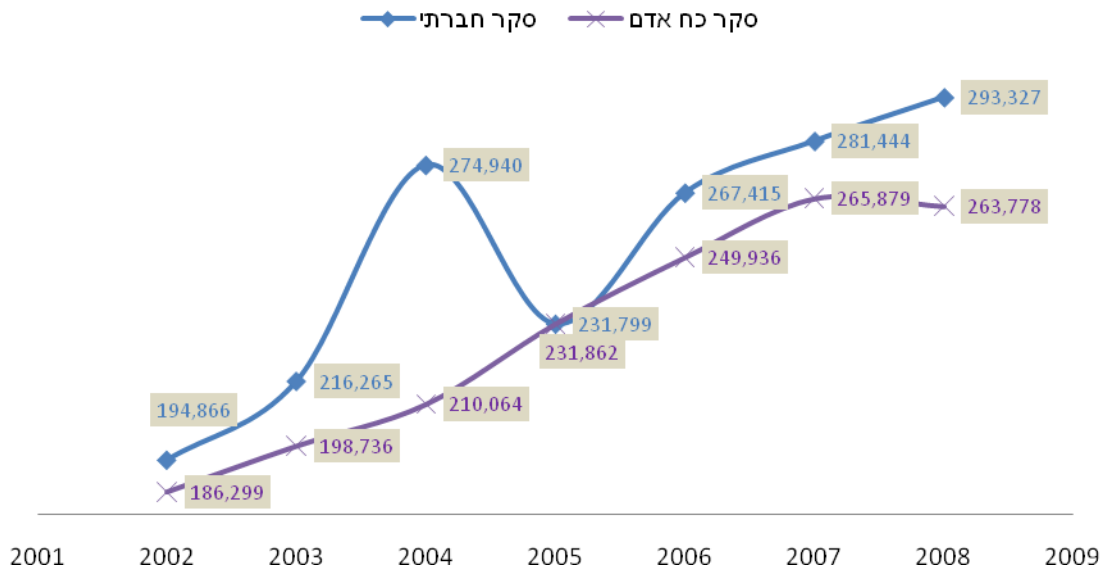
⁶ מחלקת כלכלה ומחקר במשרד התמ"ת, "החרדים בישראל, דיוקן אוכלוסייה מאפייני תעסוקה 2002-2007", אוגוסט 2009.

⁷ מחלקת כלכלה ומחקר במשרד התמ"ת בפברואר 2010 מסמך נוסף בשם "פערים בין מקורות סטטיסטיים שונים ביחס לשיעור התעסוקה במגזר החרדי", בו צוין כי נמצא קושי רב להסתמך על נתוני הסקר החברתי בדבר שיעור התעסוקה של גברים חרדים (עמ' 20). ברצוננו להדגיש כי איננו סבורים שראוי להסתמך על נתוני הסקר החברתי בנושא המגזר החרדי בכל בדיקה של מגמה על פני זמן.

לאור חסרונותיו של הסקר החברתי, אנו ממליצים שלא להסתמך עליו ולהעדיף במקום זאת את השימוש בסקר כ"א (שיטה המוצגת בהמשך). מומלץ להשתמש בסקר החברתי רק במקרים בהם הוא מכיל נתונים ייחודיים שאינם מופיעים בסקרים אחרים.

אומדן גודל המגזר החרדי, גילאי +20
עיבוד המועצה הלאומית לכלכלה לסקרים שונים

הצעדים הטכניים הנדרשים לזיהוי בשיטה המבוססת על הסקר החברתי:

(דוגמא המבוססת על זיהוי מאפייני ההשתתפות בשוק העבודה של המגזר החרדי):

א. כניסה ל"מחולל החברתי" בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:

<http://surveys.cbs.gov.il/Survey/survey.htm>

ב. בחירת שנה--> יצירת לוח (לפי נפשות)

ג. בתוך מסנן ראשון, בחירת דת, מידת דתיות-יהודי, יש לסמן את הריבוע של חרדי

ד. בתוך מסנן שני, בחירת גיל, גיל המדגם, לסמן בריבועים את טווח הגילאים הרצוי.

ה. בתוך משתנה ראשון לשורות, בחירת מין, מין הנדגם.

ו. בתוך משתנה ראשון לעמודות, בחירת תעסוקה, השתתפות בכח העבודה⁸.

ז. בחירת קבלת לוח, סימון אחת האפשרויות הרצויות לקבלת הלוח ואישור.

⁸ בשנת 2008 הפך ל "מצב תעסוקה".

2. זיהוי באמצעות מוסד הלימודים האחרון על בסיס סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבוד המועצה הלאומית לכלכלה

כללי

סקר כוח אדם נערך בישראל מאז שנת 1954, מספק את בסיס המידע הנרחב ביותר על כוח העבודה ומאפייניו. אוכלוסיית המדגם הינה כלל האוכלוסייה בגילאי 15+, ומבוססת על מדגמים רבעוניים של כ- 25,000 נפש בשנה.

עיבודי המועצה הלאומית לכלכלה המתבססים על סקר כוח אדם נעשים בשיטה הבאה:

פרט יוגדר כחרדי, אם לפחות אחד מהשניים הוא נכון:

- עבור הפרט, או עבור מי מבני משק הבית שלו, דווח כי סוג בית הספר האחרון היה "מדרשה/ישיבה גדולה"
- הפרט מתגורר באחד מיישובי "הגרעין החרדיים". שהם: רכסים, כפר חב"ד, ביתר עילית, כוכב יעקב, מודיעין עילית, קריית יערים, עמנואל, אספר, מתתיהו ואלומה.

הבסיס לשיטה זו גובש ע"י צוות הלמ"ס וביצענו בה שינוי קל בעזרתם. ישובי הגרעין החרדיים נבחרו בהתאם לניתוח של הלמ"ס המתבסס על גורביץ' וכהן-קסטרו 2004, ועל הערכה פנימית ועדכנית יותר של הלמ"ס.⁹

יתרונה המרכזי של שיטה זו היא המהימנות הגבוהה של נתונה על פני זמן. מהימנות הנובעת בעיקר מהמדגם הגדול של הסקר. אולם חסרונה המרכזי הוא בכך שהזיהוי בה מסתמך על התנהגות נגלית של הפרטים ולא על זיהוי ישיר וודאי. משום כך שיטה זו זכתה לביקורות. כך למשל יש הטוענים כי היא סובלת מזיהוי חסר ואומדן חסר של המגזר החרדי, על כך הרחבה בהמשך. חסרון נוסף הינו המספר המועט יחסית של שאלות בסקר.

עם זאת, אנו סבורים כי לאור מהימנותה היחסית של שיטת הזיהוי המבוססת על ישובי הגרעין ועל "מוסד לימודים אחרון", מומלץ להשתמש בה ככל הניתן, בפרט בעת בדיקת מגמות לאורך זמן.

בהמשך מסמך זה מופיע בצורה מדויקת הצעדים הנדרשים בכדי להשתמש בשיטה זו לזיהוי חרדים בסקר כ"א (בתוכנת STATA)

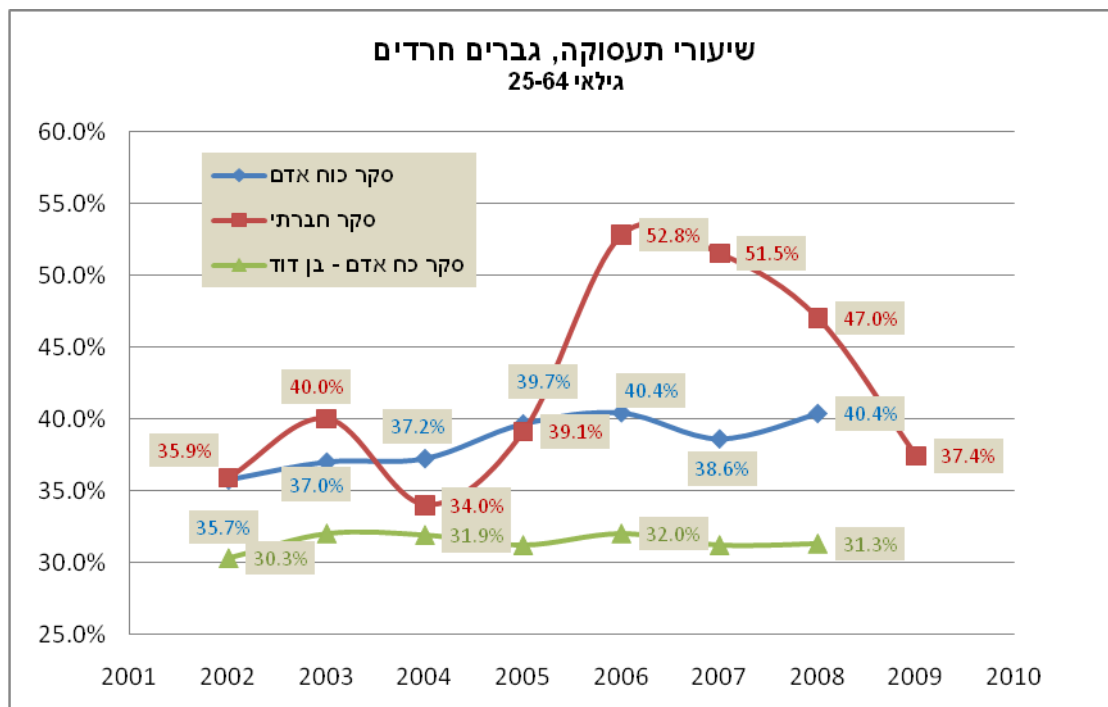
⁹ יישובים שזוהה בהם רמת הומוגניות גבוהה מאוד.

מרבית החוקרים העוסקים במגזר החרדי, מסתמכים כיום על ווריאנטים שונים של שיטות זיהוי זו. כך למשל, במרבית העבודות של בנק ישראל נעשה שימוש בבדיקת "בית הספר האחרון" אך ללא הוספת כל ישובי הגרעין החרדי.¹⁰ מקרה אחר, הוא המסמך של מרכז טאוב, "דו"ח מצב המדינה 2009" בעריכת דן בן-דוד, בו נעשית התמקדות בקבוצה צרה יותר של אוכלוסייה:

- גברים שעבורם המשתנה "סוג בית ספר האחרון" הינו ישיבה/מדרשה גדולה.
- משקי בית חרדיים בהם ראש משק הבית (או בן זוגה של העומדת בראש משק הבית) למד בישיבה גבוהה כמוסד לימודים אחרון (ולא משקי בית בהם מי מבני הבית למד בישיבה גבוהה). לטענתו של בן דוד, שיטה זו מאפשרת לו להתמקד בליבה החרדית, ואכן בפועל שיטה זו מזהה כמות קטנה יותר של האוכלוסייה כחרדית.¹¹
- אין כל התייחסות לישובי הגרעין החרדיים.

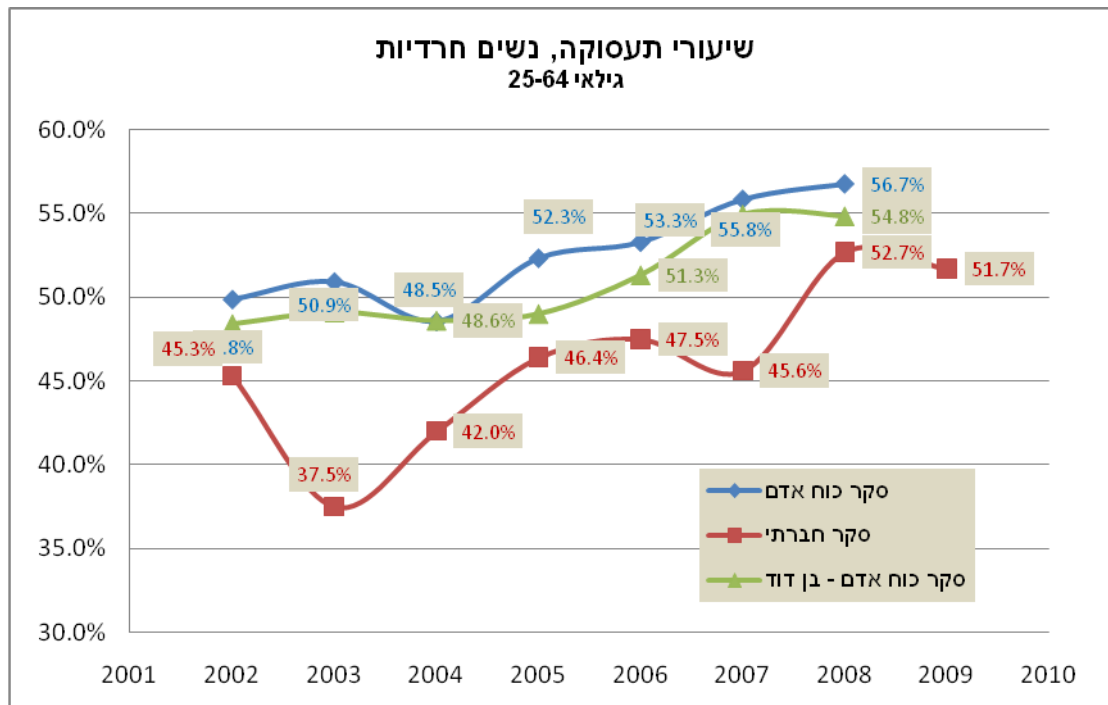
בגרפים הבאים מוצגים אומדנים לשיעורי התעסוקה של האוכלוסייה החרדית בגילאים 25-64 כפי שאלו משתקפים מנתוני סקר כוח האדם (השיטה המוצעת ושיטתו של בן-דוד), ונתוני הסקר החברתי. ניתן לראות כי גם במקרה זה מראה הסקר החברתי תנודתיות גבוהה ובלתי סבירה. עוד עולה כי שיטתו של דן בן דוד מניבה אומדן נמוך יותר לשיעור התעסוקה של האוכלוסייה החרדית ביחס לשיטה המרחיבה יותר, בפרט עבור גברים.¹²

¹⁰ ראי למשל, בנק ישראל, דין וחשבון 2007.

¹¹ גודלו של המגזר החרדי בשנת 2008 לפי שיטתו של בן דוד הוא כ 213 אלף, לעומת 263 ו 293 אלף בסקר כוח אדם ובסקר החברתי, בהתאמה.

¹² ההתייחסות לנתונים הנגזרים משיטתו של בן דוד מבוססת על שחזור המתודולוגיה שלו ע"י המועצה הלאומית לכלכלה בהתאם למפורט לעיל ובמסמך: בן דוד, 2009, ע"מ 189. לכן, יתכנו פערים קטנים בין נתוניו לאלו המוצגים כאן.

דיון באומדן לגודל האוכלוסייה – המשתקף מהשיטות השונות

השימוש בשיטות הזיהוי השונות מניב אומדנים שונים לגודלו של המגזר החרדי. זיהוי חרדים המתבסס על הסקר החברתי, כמו גם השיטה של גוטליב לזיהוי חרדים (שאינה מפורטת במסמך זה) מזהה כחרדים קבוצה הגדולה בכ 10% יותר מהקבוצה המזוהית על ידי השיטה המתבססת על סקר כוח אדם.¹³ גוטליב, הסביר פער זה בכך שהשיטה המבוססת על סקר כוח אדם "מפספסת" משפחות חסידיות (בהן לדוגמה הגבר לא למד בישיבה גבוהה בכלל), משפחות חד הוריות וכן ממקרים של חוזרים בתשובה. מנגד, יש לצפות כי השיטה המבוססת על סקר כ"א תוסיף לאוכלוסייה המזוהה כחרדית גם חלק מהאוכלוסייה המשתייכת לזרם הממלכתי דתי (לדוגמה, אם אחד מבני משק הבית משרת בצבא במסגרת ישיבת הסדר).

דרך לבחון את טיבה של שיטת הזיהוי המבוססת על סקר כוח האדם (מוסד לימודים אחרון) היא הבדיקה כמה מתוך התושבים של יישובי הגרעין החרדיים מזוהים כחרדיים. עולה כי שיטה זו מזהה מעל 70% מכלל האוכלוסייה ביישובים הגרעין חרדים. כלומר, בדומה להערכות קודמות יתכן כי סקר כוח אדם מניב אומדן נמוך עבור גודל האוכלוסייה.

עם זאת, מנתונים מנהליים שונים עולה כי **ייתכן וגודלה של "הליבה החרדית" הוא קטן יותר בכ 20% מהקבוצה המזוהה על ידי סקר כוח אדם**. כך לדוגמה מנתוני צה"ל עולה כי בגיל 21 יש כ 6500 גברים אשר דוחים שירות בעילה של "תורתו אומנותו", זאת לעומת כ 7800 חרדים בגיל 21 המזוהים בשיטה המתבססת על סקר כוח אדם. כן ידוע כי בכל שנה מצטרפות כ 5000 נשים

¹³ ראי גוטליב, עמ' 11, וכן פורטנוי עמ' 4. יחד עם זאת, חשוב להדגיש כי אלו התייחסו לשיטה הפשוטה של מוסד הלימודים האחרון ללא הוספה של יישובי הגרעין החרדיים. הוספתן של יישובי הגרעין מגדילה את אומדן המגזר החרדי בגילאי +20 בכ 10,000 מידיי שנה.

לסמינרים החרדיים להוראה, לעומת זיהוי של כ-9000-8000 נשים חרדיות בכל מחזור בגילאי 19 - 21 בשיטה המבוססת על סקר כ"א.

יתכן כי ההסבר לפערים אלו טמון ב"מידת החרדיות" של הקבוצה אותה אנו מנסים לזהות. במגזר החרדי קיימות קבוצות מעטפת רבות, דוגמת חרדים עולים, חרדים לאומיים, "מתחזקים" וקבוצות נוספות, אשר חלקן התגייסו לצבא, ולמדו במוסדות מוכרים להשכלה גבוהה. הכללה או אי הכללה שלהן בקבוצה אותה אנו רוצים לזהות יכולה להסביר חלק ניכר מהפערים בין השיטות השונות.

הצעדים הטכניים הנדרשים לזיהוי בשיטה המבוססת על סקר כוח האדם :

(דוגמא המבוססת על זיהוי מאפייני ההשתתפות בשוק העבודה של המגזר החרדי) :

- א. סימון כל הפרטים שמשנתנה sugbsef שלהם הוא 4 (מדרשה/ישיבה גדולה)
- ב. סימון כל בני משק הבית של הפרטים שסומנו בשלב א (הפרטים שמשנתנה mezahe שלהם הוא זהה לפרטים שסומנו בשלב א).
- ג. סימון כל משקי הבית מיישובי הגרעין החרדים (שימוש במשתנה ishuv שמקבל את סמליהם הרשמיים של היישובים הרלוונטיים לפי הלמ"ס¹⁴).
- ד. יצירת משתנה "חרדי" המכיל את כל הפרטים מסעיף ב' וג'.
- ה. יצירת משתנה "מועסק", המכיל את כל הפרטים עבורם המשתנה thunot הוא 1-3.
- ו. יצירת משתנה "לא מועסק", המכיל את כל הפרטים עבורם המשתנה thunot הוא 4-5.
- ז. יצירת משתנה "לא בכוח העבודה", המכיל את כל שפרטים עבורם המשתנה thunot הוא 6.
- ח. יצירת טבלאות לפי מין, תכונת כוח העבודה הרצויה, טווח הגילאים הרצוי, רק בעבור אלו שהמשתנה חרדי חיובי עבורם, לפי המשקל של הפרטים בסקר מחולק בארבע.

יצוין כי די בהתאמת שמות המשתנים באלגוריתם של שיטה זו על מנת לזהות חרדים גם בסקר הכנסות, וכך להגדיל בצורה ניכרת את מגוון הנתונים שניתן להשיג על המגזר החרדי. עם זאת, לא ניתן לזהות את מרבית יישובי הגרעין החרדיים בסקר הכנסות,¹⁵ ולכן, הזיהוי בסקר זה הינו צר יותר בהשוואה לסקר כוח אדם. כך למשל, גודלה של האוכלוסייה המשתקפת מהסקר הינו קטנה בשלושים אלף נפשות, עבור גילאי +20.

מצורף כנספח פרטי קבצי ה DOFILE עם העיבוד המדויק שנעשה לשני הסקרים באמצעות תוכנת

STATA.¹⁶

¹⁴ ראי כנספח המצורף.

¹⁵ ניתן לזהות אך ורק את מודיעין עילית וביתר עילית.

¹⁶ לתשומת לבכם, מסיבה לא ברורה, יתכן כי בשל באג בתוכנת STATA9 איתה אנו עובדים, התווסף (חשבונית) המספר 53 לסמלי היישובים המקוריים. כנספח מופיעים היישובים המקוריים אך בעיבוד המועצה הוספנו 53. לדוגמה, סמלו הרשמי של היישוב רכסים הוא 0922, בעוד אנחנו נאלצנו להזין את המספר 0975.

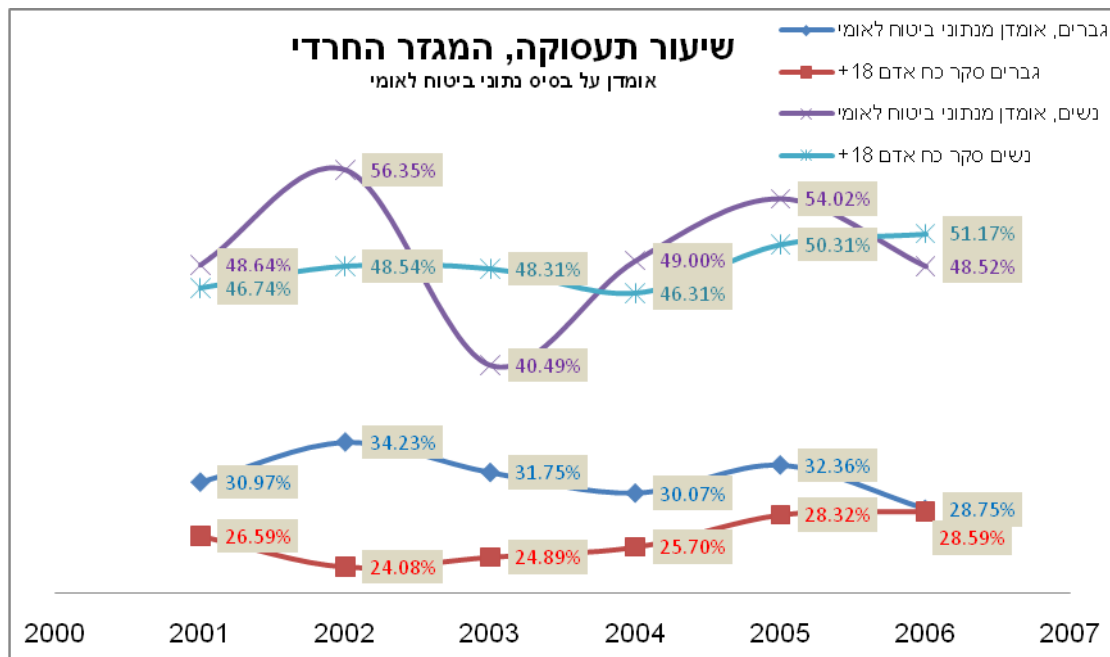

3. אומדן על בסיס יישובי גרעין במגזר החרדי מתוך נתונים מנהליים של המוסד לביטוח לאומי, המועצה הלאומית לכלכלה

המוסד לביטוח לאומי מופקד על מימושו של מרבית הזכויות החברתיות בישראל. האוכלוסייה בישראל מבוטחת בביטוח לאומי, ומשלמת למוסד בהתאם למצב התעסוקה וההשתכרות שלה. בכל שנה מפרסם המוסד לביטוח לאומי מסמך בשם "ממוצעי שכר והכנסה לפי ישוב ולפי משתנים כלכליים שונים"¹⁷, אשר מכיל מגוון גדול של נתונים אודות שכר והכנסות של האוכלוסייה בגיל 18+ בפילוח לפי יישובים. בהתבסס על מסמך זה, ניתן עבור כל אחד מיישובי הגרעין החרדיים, לחלק את כמות המבוטחים השכירים והמבוטחים העצמאיים, במספר המבוטחים הכולל ביישוב, ובכך לחלץ את שיעור המועסקים בכל יישוב.

האומדן המוצג בזאת עושה שימוש בשיטה זו עבור יישובי הגרעין החרדיים שזוהו למעלה. כאמור, היישובים הם: רכסים, כפר חב"ד, ביתר עילית, כוכב יעקב, מודיעין עילית, קריית יערים, עמנואל (מתתיהו ואלומה הושמטו לאור מחסור בנתונים).

היתרון המרכזי של שיטה זו היא השימוש בנתונים מנהליים. כלומר, בניגוד לשאר השיטות שהן אומדן המבוסס על מדגם, אלו הם נתוני אמת עבור היישובים שנבחרו, או קרובים מאוד לכך. יחד עם זאת, בהיר כי היישובים הנבחרים לפי שיטה זו אינם מייצגים את כלל האוכלוסייה החרדית. לכן, השיטה איננה ברת השוואה לשיטות האחרות שנסקרו כאן, המאפשרות להניב אומדן לכלל האוכלוסייה החרדית. עם זאת, היא יכולה לתת תמונת מצב טובה ואמינה למגמות המתרחשות ביישובי הגרעין החרדיים, ומכך ניתן להשליך על המתרחש בשאר המגזר. בתרשים להלן ניתן לחזות בנתונים אלו, ולשם המחשה, הוצמדו אליהם נתוני סקר כוח אדם עבור קבוצת הגיל הרלוונטית, 18+.

¹⁷ מתפרסם באתר המוסד לביטוח לאומי מידי שנה, באיחור של שנתיים. ברצוננו להודות למחלקת מחקר במוסד לביטוח לאומי על הסיוע מאיר העיניים באיתור הנתונים.

נספח א: עיבוד לסקר כוח אדם - זיהוי המגזר החרדי באמצעות תוכנת STATA, המועצה הלאומית לכלכלה

```

clear
set mem 100m

use "address", clear

gen aaa=0
replace aaa=1 if sugbsef==4
egen haredi=sum(aaa), by(mezahe)
drop aaa

replace haredi=1 if haredi>0

gen haredi_2=1 if ishuv==3754

replace haredi_2=1 if ishuv==3780

replace haredi_2=1 if ishuv==3797

replace haredi_2=1 if ishuv==3648

replace haredi_2=1 if ishuv==1137

replace haredi_2=1 if ishuv==3660

replace haredi_2=1 if ishuv==1145

replace haredi_2=1 if ishuv==0922

replace haredi_2=1 if ishuv==0696

replace haredi_2=1 if ishuv==3779

replace haredi_2=0 if haredi_2==.

gen haredi_sofi=(haredi+haredi_2)

gen isWorking=0
replace isWorking=1 if thunot>=1 & thunot<=3
tab min isWorking if haredi_sofi>0 & gilhisuv>24 & gilhisuv<65 [iw=mishkal/4], r

gen isntworking=0
replace isntworking=1 if thunot>=4 & thunot<=5
tab min isntworking if haredi_sofi>0 & gilhisuv>24 & gilhisuv<65 [iw=mishkal/4], r

gen isnt_in_Working_force=0
replace isnt_in_Working_force=1 if thunot==6
tab min isnt_in_Working_force if haredi_sofi>0 & gilhisuv>24 & gilhisuv<65 [iw=mishkal/4], r
    
```


נספח ב: עיבוד לסקר הכנסות - זיהוי המגזר החרדי באמצעות תוכנת STATA, המועצה הלאומית לכלכלה

```
clear
set mem 100m

use "address", clear

gen zmani=0
replace zmani=1 if sug_bs==5
egen haredi=sum(zmani), by(siduri)
drop zmani

replace haredi=1 if haredi>0

gen haredi_2=0

replace haredi_2=1 if yshuv=="3754"
replace haredi_2=1 if yshuv=="3780"
replace haredi_2=1 if yshuv=="3797"
replace haredi_2=1 if yshuv=="3648"
replace haredi_2=1 if yshuv=="1137"
replace haredi_2=1 if yshuv=="3660"
replace haredi_2=1 if yshuv=="1145"
replace haredi_2=1 if yshuv=="0922"
replace haredi_2=1 if yshuv=="0696"
replace haredi_2=1 if yshuv=="3779"
gen haredi_sofi=(haredi+haredi_2)
```


ביבליוגרפיה

- בן דוד דן, "מצב המדינה חברה כלכלה ומדיניות", מרכז טאוב, 2009.
- בנק ישראל, דיו וחשבון 2007.
- גוטליב דניאל, "העוני וההתנהגות בשוק העבודה בחברה החרדית", 2007.
- גורביץ' וכהן-קסטרו "תפרוסת גיאוגרפית ומאפיינים דמוגרפיים חברתי וכלכליים של האוכלוסייה החרדית בישראל 1996-2001", הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2004.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי, (שנים שונות)
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כח אדם, (שנים שונות)
- המוסד לביטוח לאומי, "ממוצעי שכר והכנסה לפי ישוב ולפי משתנים כלכליים שונים, (שנים שונות).
- המועצה הלאומית לכלכלה, " המגזר החרדי בישראל- העצמה תוך שילוב בתעסוקה", 2009.
- מחלקת כלכלה ומחקר במשרד התמ"ת, "פערים בין מקורות סטטיסטיים שונים ביחס לשיעורי תעסוקה מבגזר החרדי", 2010.
- מחלקת כלכלה ומחקר במשרד התמ"ת, "החרדים בישראל, דיוקן אוכלוסייה מאפייני תעסוקה 2002-2007", 2009.
- פורטנוי חיים, "אפיון רמת הדתיות באוכלוסייה היהודית על פי זיקה למוסדות חינוך", 2007.